

‘Onder de Boschboom’

Bossche Italiaan

Jheronimus Bosch is nu voortaan hét stadsmerk. Maar voor Bosch terug was van weggeweest, is er heel wat water door de zee gegaan. Met dat in het achterhoofd nog maar weer eens een pleidooi voor de (h)erkenning van een andere verloren zoon, Jacob Moleschott (1822-1893). Mocht u deze zomer het Sardijnse Sassari aandoen, dan komt u mogelijk door de Via Jacoppo Moleschott. Ongetwijfeld heeft geen Bosschenaar het zover gebracht dat er een biografie aan hem is gewijd. *‘Il medico materialista, vita e pensiero di Jakob Moleschott’* luidt de titel.

Jacob Moleschott en zijn leven en werk zijn nauw verweven met de Italiaanse eenwording in de periode 1870-1880. Hij heeft veel meer gedaan voor Italië, de wetenschap en de emancipatie van de onderdrukten.

Jacob Moleschott wordt in 1822 in 's-Hertogenbosch geboren als de zoon van Gabriël Moleschott en Elizabeth Antonetta van der Monde. Het gezin woont in de Postelstraat, in het huis waar nu tuin- en landschapsarchitect André van den Eerenbeemt woont. Vader is arts en een geziene man in 's-Hertogenbosch. Hij is atheïst en aanhanger van de filosoof Feuerbach (1804-1872). Godsdienst is illusie in de visie van Feuerbach. Vader Moleschott neemt het over.

De begaafde Jacob Moleschott heeft een gelukkige jeugd in de oude hertogstad. Hij zal er nog regelmatig terugkeren en spreekt en schrijft vol liefde over zijn geboortestad.

In 1856 wordt hij hoogleraar in de fysiologie te Zürich, daarna in Turijn (1861). In deze stad staat hij, met andere vooruitstrevende intellectuelen aan de basis van een beweging die als eerste in Europa pleit voor crematie als alternatief voor begraven. Toen, een revolutionair idee. Vanaf 1879 is hij hoogleraar aan de Università Sapienza in Rome.

In 1876 wordt hij senator in het Italiaanse parlement. Hij neemt het op voor de door misoogsten en aardappelziektes geplaagde paupers op het Italiaanse platteland. Moleschott is een van de eerste Europese parlementariërs die al in 1880 pleit voor invoering van het vrouwenkiesrecht.

Vanuit zijn materialistische visie schrijft hij in 1850 *‘Leer der voedingsmiddelen voor het volk’*. Hij geeft praktische voedingstips. Bejaardenhuizen zouden elke dag ‘goede oude wijn’ moeten schenken. Armen zouden gezonder worden en beter gaan denken als zij meer graan, erwten, bonen en meer ‘roggebrood met vleesch’ konden eten. De bekende uitspraak ‘Der Mensch ist was er iszt’ is niet afkomstig van een Duitser maar van Jacob Moleschott. Moleschott sterft op 20 mei 1893 in zijn geliefde Rome, de stad die hij in 1889 nog een bijzonder monumentje had bezorgd. In dat jaar wordt op de beroemde Campo de Fiore, het schilderachtige plein in de oude binnenstad, het standbeeld onthuld van de door de roomse inquisitie vermoorde monnik en ketter Giordano Bruno (1548-1600), een Italiaanse filosoof, priester, vrijdenker en kosmoloog. Samen met andere Europese intellectuelen zorgt Moleschott ervoor dat Bruno zijn standbeeld in Rome krijgt. Het staat er nog steeds. Zo is Jheronimus Bosch verbonden met Madrid (Prado) en Moleschott met Rome.

Frans van Gaal

Cultuurhistorische Vereniging De Boschboom biedt columnisten een podium om op persoonlijke titel onderwerpen die met de Bossche cultuur te maken hebben uit te diepen. Belangstellenden kunnen zich voor meer informatie wenden tot het secretariaat, telefoon: (073) 6446783 of www.boschboom.nl